

KAPAK

Korkuyu çok sevдик ama az ürettik

Ahmet Haşim, Suat Derviş'in korku türüne dahil edebileceğimiz Ne Bir Ses Ne Bir Nefes romanıyla ilgili 1924 tarihli makalesini "Her fazla rağbet bulan şey gibi korku edebiyatının usanç vermeğe başlayacağı zaman da uzak değildir" cümlesiyle noktalamıştı. Gerçekten de, Cumhuriyet'in ilanından sonra edebiyatı da kapsayacak biçimde her alanda yürütülen yeniden inşa seferberliği, belki de aydınlanmaya yapılan vurgu, en çok mistik, fantastik, kısacası irrasyonel kaynaklardan beslenen korku türünün sonunu getirdi. Uzun yıllar boyunca sadece yüksek edebiyatın değil popüler neşriyatın da uzak durduğu bir tür oldu. Korku türündeki canlanma 2000'li yıllardan sonradır. Bunun bir uzantısı olarak, 2005 yılında korku ve gerilim öğeleri içeren altı roman yayımlandı.

Romana İngiliz Gotik edebiyatıyla yerleşen korku türü, genellikle varlıkları tamamıyla hurafelerin alanına itilen cadılar, cinler, hortlaklar, vampirler ve büyülerle ilgilidir. Bu mistik yaratıkların, şeytan ve kötülük inancının Batı kültüründe özel bir yeri olması, korku türünün Batı'daki popülerliğini açıklamak için sıklıkla kullanılmıştır. Ancak benzeri doğüstü yaratıklar ve mistik inançlar Anadolu ve İslam kültüründe de görülürler; ve belleklerimizde cin/peri masallarının özel bir yeri vardır. Kaldı ki sinema ve çeviri romanlar sayesinde cinler ve periler, vampirler ve hortlaklarla çoktan el ele vermişler, 1920'lerden bu yana bu coğrafyada korkunun her türlü yerlileşmiştir. Üstelik sevilmiştir de, ama üretilmemiştir. Ne Türk romanından ne Yeşilçam Sineması'ndan hatırdaki kalan bir tek örnek sayabiliriz.

Korku türünün güdüklüğü üzerine edebiyat dışı pek çok neden sıralanabilir, ama konumuz roman olduğuna göre, "bu tarz metinlerin gerçeklikten kopukluğu" suçlaması, sanıyorum en önemli nedendir. Aslında bu iddianın toplumsal zihniyetle, girişte sözünü ettiğim Aydınlanmacı ideallerle, yazara ve romana yüklenen vazifelerle yakından alakası var. Şimdi bütün bu ideal ve vazifeleri korku edebiyatı uğruna bir

çırpıda feda edecek değilim elbette. Ancak düş ve fantezilerimizin ya da korku ve gerilimlerimizin insana ve topluma dair gerçeklikler olduğunu, korku edebiyatının tarihinin -tıpkı polisiyelerin tarihi gibi- kapitalizmin gelişme evreleriyle birlikte ele alınabileceğini vurgulamak isterim. Böyle bir bakış açısından yola çıkıldığında, korkunun bütün o mistik ve fantastik unsurları maddi görünüşlerini kazanacaklardır. Ursula K. Le Guin'in söylediği gibi: "Fantezi gerçektir. Gerçekten yaşanmış olayları anlatmaz ama gerçeği anlatır (...) Fantezilerin yararı, dünyayı, diğer insanları, duygularını ve kaderini daha derinden anlamayı sağlamaktır". Stanislaw Lem'le tamamlayalım: "Gerçek sorunları var olmayan varlıkların imgeleri yardımıyla çözebiliriz; böylece edebiyat yoluyla gerçek sorunların varlığını, görünüşte olanaksız olaylar ve nesnelere yardımıyla gösterebiliriz."

Korkulan 'öteki'dir

Türkiye'de korku edebiyatının seyri tam da bu tespitleri doğrulayacak ürünler vermiş, pek çok yazar ürpertiye Anadolu'nun 'modern' hayattan uzak köşelerinin bilinmezliğinde bulmuşlardı. Tıpkı Poe'nun, Lovecraft'ın kendi toplumsal korkularının üstesinden gelmek için karabasanlar, düşler ve sanrılarla dolu hikâyeler yazmaları gibi, bu ürperti de Anadolu hayatına yabancılığın bir entelektüel üzerindeki etkisiydi.

2000'li yıllarda da taşrayı en çok hatırlayanlar polisiye, korku, gerilim ve fantastik türlerde yazanlar oldu. Merkezin çevreyi yuttuğu ve unutturduğu günümüzde, taşranın edebiyatta ve medyada bir yer bulabilmesi ancak uzaklık ve ürkütücülüğüyle, normal dışılığıyla ya da oryantalist imgeleri besleyen otantik figürleriyle mümkün olabiliyor. Anadolu'da geçen korku romanlarındaki artışın diğer bir nedeni ise, taşrayı korkunun değişmez mekânına çeviren Hollywood sinemasının ve 'bestseller' romanların zihin dünyamızda yarattığı etkilerde aranmalıdır.

Çağan Dikenelli'nin Taşıyıcı ve Orhan Yıldırım'ın Beyaz İntikam romanlarında da mekân olarak Anadolu kırsalı seçilmiş; haritada yeri bile olmayan iki köy. Ne var ki her iki romanda da olayların merkezinde yolu İstanbul'dan buralara düşmüş tahsil ve gelir seviyesi yüksek insanlar yer alıyor. Her ne kadar korkunun kaynağı Taşıyıcı'da fantastik, Beyaz

İntikam'da mistik varlıklar olsa bile, asıl gerilim İstanbullularla köylülerin bir araya gelmesinde. Kentlinin köylüye, köylünün kentliye duyduğu hoşnutsuzluk öyle bir noktaya geliyor ki, iki taraf da diğerini kolaylıkla yok edecek bir ruh hâline bürünüyor. Şimdilerde Anadolu'nun dört bir yanında tanık olduğumuz linç girişimlerini hatırlarsak eğer, bu romanların toplum psikolojisini yansıtmadaki başarısını teslim edebiliriz. Bilinen hiçbir Anadolu uygarlığının diline benzemeyen kelimelerle konuşan Anadolu köylüleriyle, eski uygarlıkların ardındaki başka gezegenlerden gelen varlıklarıyla, köye rastlantıyla gelip dönemeyen yabancılarıyla, sona geldiğinde parçalanmış bedenlerle Galip Tekin'in çizgi hikâyelerini hatırlatan Taşıyıcı, iyi bir korku romanı.

Metropol korkuları

Kuşkusuz 'öteki'ler sadece Anadolu'da yaşamıyor. Orta sınıfları korkutan 'tehlikeli' ve 'tekinsiz' insanlar, yani yoksullar büyük kentlerde de var. Hikmet Hükümenoğlu'nun Kar Kuyusu romanıyla Hakan Bıçakçı'nın Bir Yaz Gecesi Kâbusu adlı hikâye kitabındaki ürkütücü olaylar işte bu 'biz'e benzemeyen insanlardan kaynaklanıyor. Hikmet Hükümenoğlu ve Hakan Bıçakçı, büyük kentlerin atomize olmuş bireyleri için 'tekinsiz' olanların sadece sınıfsal ve mekânsal farklılıklarla belirlenmediğini, aslında herkesin diğerinde potansiyel bir tehlike imgesi yarattığını çok iyi işlemişler. Geçen haftalarda Hande Ögüt'ün yazısında geniş biçimde ele aldığı Kar Kuyusu, Hükümenoğlu'nun ilk romanı. Ögüt, haklı olarak hikâyenin psikolojik derinliğine vurgu yapmıştı. Bense bu yazı konusuna uygun biçimde gerilim ögesini öne çıkarmak istiyorum. Yazar, İstanbul'un tam göbeğinde yaratmış korku atmosferini. Roman kahramanları, evler, kafeler, sokaklar, kısacası anlatılan her şey tanıdık, bildik ve sıradan. Ne var ki çağımızın tedirgin insanı için bu sıradanlığı bozan her şey şüpheli ve korkutucu bir anlam kazanmıyor mu? İşte bunu yakalamış Hükümenoğlu; yabancılardan korunmak için korkularımızla ördüğümüz hapisanemizi. Asıl tehlikenin 'anormal' gençten değil de 'normal' anneden kaynaklandığını öğrenmek şaşırtıcı, ama şaşırmaktansa düşünmek gerekiyor.

Korku ve gerilim romanlarında tirildememizi sağlayan hikâyesi değil, yazarın yarattığı atmosferdir. Kar Kuyusu'nun asıl başarısı İstiklâl Caddesi'nin karanlık sokaklarını, eski apartmanlarını, insanların çevrelerindeki her şeyi kapsayan anonimleşen korkularını çok iyi kullanmasında. Roman kahramanı da kendisine yönelik açık bir tehdit olup olmadığını bilmeksizin, yabancı bir silüetten korkmaktadır. Bu aslında metropol hayatının yarattığı bir korkudur. Bir alıntıyla örnekleyelim:

"Baştan aşağı siyahlar içerisindeydi. Üzerindeki siyah mont yağmurdan sırlıklam olmuştu ve siyah bir yılanın derisi gibi parlıyordu. Uzun kolları iki yanında aşağı sarkıyordu. Sanki rüzgârın şiddetinden ayakta duramıyormuş gibi ağır ağır öne arkaya sallanıyordu. Yanında da boyu beline kadar gelen siyah bir köpek vardı. Köpeğin kan kırmızısı gözleri karanlıkta alev alev yanıyordu. Adamın gözlerini göremiyordum, ama ikisinin de beni seyrettiklerine emindim. Niye olduğunu tam olarak bilmiyordum, ama adam tüylerimi diken diken ediyordu. Sanki birdenbire ortaya çıkmış, tahmin edemeyeceğim kadar korkunç bir yerden gelmişti. Karanlık gölgelerin içerisinde eriyip gidecek ve sonra tam arkamda tekrar belirecekmiş gibi bir hâli vardı. En korkuncu, sanki beni bekliyordu."

'Bestseller' ekolü

Yılın ilk korku romanı ise türün 'duayeni' Sadık Yemni'nin Yatır'ıydı. 1996 yılında Muska ve Öte Yer romanlarıyla tanıştığımız Sarp Sapmaz adlı psişik güçlere sahip delikanlının maceraları Yatır'da da sürüyor. Sadık Yemni'nin İzmir'in yerel korku efsaneleriyle zenginleşen bu üç romanında lanetli evler, yatırlar, öteki dünyalar, öte dünyalarla temas eden tuhaf insanlar, kısacası korku türünü sevenleri memnun edecek pek çok motif mevcut. Geçen on yılda okuyucularla birlikte Sadık Yemni'nin ilgileri de çeşitlenmiş olmalı, bilimkurgusal öğeler ve komplo teorilerinin sevilen teşkilatları masonlar, gül haçlar da katılmış ve roman yüzlerce sayfaya yayılmış. İşin doğrusu 'bestseller' standartlarını gözetmiş Sadık Yemni. Muska ve Öte Yer'i çok sevmiştim, ancak Yatır'ın ikinci yarısından sonra dikkatimi toplayamadım.

Selim Yeniçeri'nin '2012 Destanı' üçlemesinin birinci kitabı olan Kralların Yolu da yine 'bestseller' ekolünden bir fantastik korku romanı. Başka dünyalardan gelen varlıklar, kahraman savaşçılar, şeytani güçler, ruhunu şeytana satanlar, 1990'lı yıllara yayılan bir aşk hikâyesi etrafında bir araya gelmişler. İlk bakışta pek sevimli görünmüyor belki, ama haksızlık etmeyelim, Kralların Yolu korkudan çok fantastik türü sevenlerin taleplerini karşılıyor.

Edebiyatımızda bir vampirella

Kerime Nadir'in içinde aşkı da barındırmakla birlikte bambaşka bir türe giren ve hemen hiç bilinmeyen romanı, Dehşet Gecesi (1958) şaşırtıcı bir vampirella hikâyesidir. Dehşet Gecesi'nin Brom Stroker'in Dracula'sından 'esinlendiği' çok açık. Ne var ki, "genç bir adamın ticari bir mesele için vampirin uzak diyarlardaki şatosuna davet edilmesi, orada vampirin saldırısına maruz kalması ve sonda kötülükle iyilik arasındaki savaşta iyinin galip gelmesi" biçiminde özetlenecek hikâyeye çok farklı bir renk katmış Kerime Nadir. Mekânı Transilvanya'dan Hakkâri'ye taşımış, Karpat dağlarının yerini Cilo zirvesi almış, hepsinden önemlisi, etkileyici bir erkek olarak Kont Dracula'da cisimlenen vampirin yerine Prenses Ruzihayal isimli dayanılmaz güzellikte bir vampirella yaratmış... Ancak Kerime Nadir'in vampir yerine hortlak sözcüğünü tercih ettiğini de eklemeliyim. Klasik vampir hikâyelerindeki pek çok motifi yerlileştirerek kullanan Kerime Nadir, o hikâyelerdeki felsefi boyuta, bilimle hurafenin savaşına yer vermemiş; o, önce macera ve korkuyu öne çıkarıyor, hemen ardından aşkı ve cinselliği. Öylesine bir aştır ki bu, sonda Mümtaz; "bir hortlak da olsa, tekrar vuslatına erebilmek için yeni baştan o hailevi dehşet gecesini göze almaya hazırım... Bana yaşattığı emsalsiz aşk ruhumu bir zezem gibi yıkıyor" diyecek ve okuyucuya bir Kerime Nadir romanı okuduğunu hatırlatacaktır.

Kanın aktığı demirin şıkırdadığı

Ahmet Haşim, 22 Şubat 1923 tarihli Akşam gazetesinde, Suat Derviş'in Ne Bir Ses Ne Bir Nefes romanının değerlendiriyor:

"Haşyet hissi hayatımızı doğrudan doğruya tehdit eden müsbet

tehlikelerden gelmediği zaman, bir zevk menbaı ve bir güzellik mevzuudur. Onun için bir çok çocuk masalları, halk efsaneleri, ciddi san'at eserleri bu mevzudan mülhem olmuşlardır, "Korku edebiyatı" dünyanın her tarafında en çok rağbet bulan meta'dır. Bütün medeni merakizde bir nevi tamaşa müesseseleri vardır ki oraya gayet ağır başlı kimseler, karılarıyla kızlarıyla, akşam yemeğinden sonra, henüz iyi ölmemiş bir ölünün diri diri mezara konuluşunu veyahut canlı bir insan sırtından, lime lime, et ve deri parçalarının koparılışını seyir için giderler. Son zamanlarda sinema "haşyet" merakını bütün içtimai tabakalara tamim etti. Dünyanın hiç bir tarafında artık hiçbir sinema perdesi tasavvur edilemez ki orada seyirciler, rakeden iskelet kabilelerini, cadı ve peri alaylarını, hortlak ve hayalet nümayişlerini temaşaya mecbur olmasınlar. Kanın aktığı, demirin şıkırdadığı, meş'um rüzgâr darbelerile pencerelerin kapandığı, taze ölünün ağaçlar arasından beyaz bir bulut halinde doğup yükseldiği şeritler, karanlıkta en ziyade çehreleri geren ve gözleri çekenlerdir. Avam romanları da sinema tesirile, bu müstevli zevke uymağa mecbur oldular. Şimdi eski macera romanları yerine halkın istediği "korku". romanlarıdır. Fakat bu romanların malzemesi, son zamanlarda artık kariin ensesinden soğuk ra'şeler geçirecek yerde tebessüm ettirmeğe başladı. Her fazla rağbet bulan şey gibi "korku" edebiyatının usanç vermeğe başlayacağı zaman da uzak değildir."

Türk romanından korku ve gerilim

- Suat DERVİŞ Ne Bir Ses Ne Bir Nefes, 1923.
- Hüseyin Rahmi GÜRPINAR Mezarından Kalkan Şehit, 1928.
- Cemil CAHİT, İkiz Şeytanlar, Kan İçen Hortlak, 1931.
- Ali Rıza SEYFİ, Drakula İstanbul'da, 1939.
- V. Örfi BENGÜ, Akdeniz İncisi, 1944.
- Daniş Remzi KOROK, Ölü Ciğeri Yiyen Adam: Yamyam Yusuf, 1944.
- Peride CELAL, Yıldız Tepe, 1945.
- Hamdi VAROĞLU, Ölmez Adamların Evi, 1955.
- Kerime Nadir AZRAK, Dehşet Gecesi, 1958.
- Erhan BENER, Ara Kapı, 1962.

- Elif KARAKAŞ, (Kask), Lanetli Genler, 1995.
- Farah YURDÖZÜ, Madrit'te Metafizik bir Aşk, 1995.
- Sadık YEMNİ, Muska, 1996.
- Sadık YEMNİ, Öte Yer, 1997.
- Farah YURDÖZÜ, Yaşam Bir Korku Filmidir, 1999.
- Erdem KATIRCIOĞLU, Bir Satanistin Anıları, 2000.
- Sinan TAMER, Karanlık Masumiyet, 2000.
- Elif KARAKAŞ (Kask), Ve Sonra Bir Gün, 2000.
- Mustafa ALTUNBAY, Gabel, 2001.
- Doğu YÜCEL, Hayalet Kitap, 2002.
- Levent ASLAN, Kasabanın Altı Günü, 2002.
- Sadık YEMNİ, Metros, 2002.
- Hakan BIÇAKCI, Romantik Korku, 2002.
- Sadık YEMNİ, Çözücü, 2003.
- Hakan BIÇAKCI, Rüya Günlüğü, 2003.
- Erdem KATIRCIOĞLU, Yılanın Ağzındaki Ot, 2003.
- Cahide BİRGÜL, Ah Tutku Beni Öldürür müsün?, 2004.
- Hakan BIÇAKCI, Boş Zaman, 2004.
- Aygen SEZAR, Dıştakiler, 2004.
- Osman AYSU, Doğum Günü 15 Aralık, 2004.
- Erkut DERAL, Kötü Ölü, 2004.
- Osman AYSU, Saklı Gerçek, 2004.
- Orhan YILDIRIM, Çoruh Seni Lanetliyor, Beyaz İntikam, 2004-2005.
- Hikmet HÜKÜMENOĞLU, Kar Kuyusu, 2005.
- Selim YENİÇERİ, Kralların Yolu-2012 Destanı 1, 2005.
- Çağan DİKENELLİ, Taşıyıcı, 2005.
- Sadık YEMNİ, Yatır, 2005.
- Seran DEMİRAL, Yaşayan Ölü Avcısı: Münzevi 1, 2005.

A. ÖMER TÜRKEŞ